

„Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava 2021–2030“ visiooni töödokument

Sissejuhatus

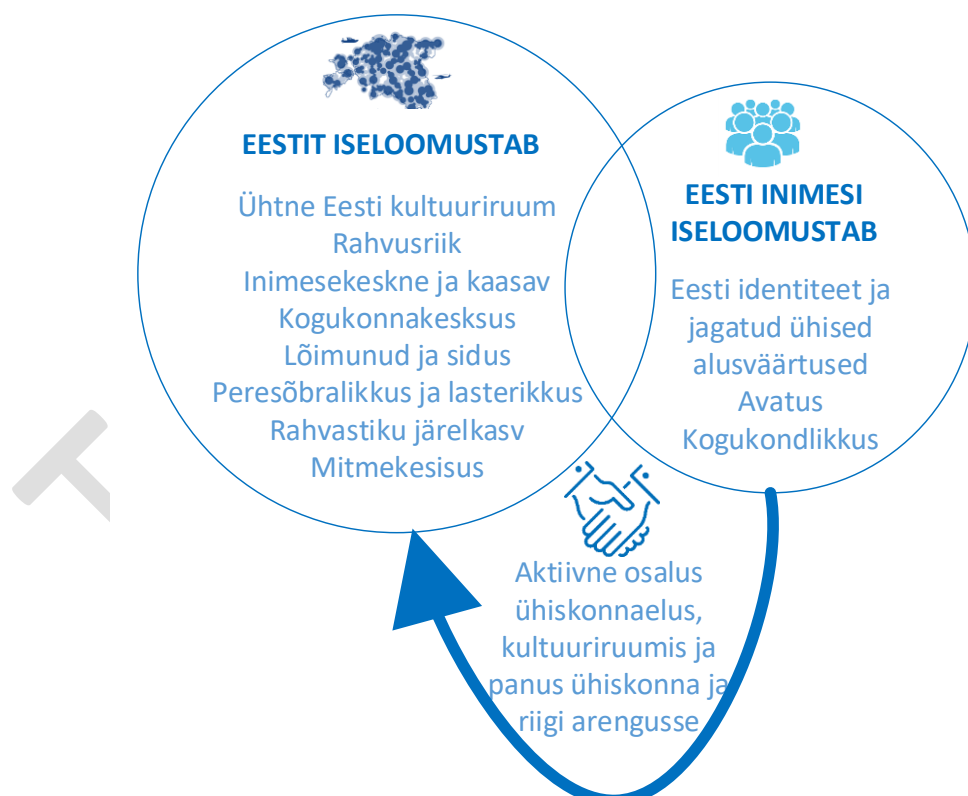
„Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava 2021–2030“ koostavad Kultuuriministeerium ja Siseministeerium. Rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava hõlmab selliseid valdkondi, nagu rahvastiku- ja perepoliitika, rahvastikutoimingud, lõimumis-, kohanemis- ja kodanikuühiskonna poliitika ning koostöö väliseesti kogukondadega.

Mõttepaber on arengukava taustamaterjal, et täpsustada visiooni, mille alusel koostatakse edaspidi arengukava täpsed eesmärgid ja tegevused ning programmid. Visiooni mõtestamiseks peeti 2020. aastal arutelusid partnerite ning Siseministeeriumi ja Kultuuriministeeriumi ekspertidega. Eeltööd on teinud ka teadlaste meeskond Kultuuriministeeriumi eestvedamisel.

Mõttepaberis on visiooni võimalik sõnastus ja ülevaade olulistest komponentidest, mida visioon peab katma, samuti selgitused nende kohta.

Visioon annab sihi ja ambitsiooni, millisenä Eestit nähakse 2030. aastal. Visiooni mõte on kõnetada eesti inimesi olenemata nende kultuuritaustast või elukohast.

Olulised aruteludest selgunud märksõnad, mis võiksid iseloomustada rahvastikku ja sidusat ühiskonda aastal 2030

Joonis. 1. Märksõnad, mis võiksid iseloomustada rahvastikku ja sidusat ühiskonda aastal 2030

Üldeesmärk: Eesti on kestliku rahvastikuga, sidus ja kaasav ühiskond

Visioon täpsemini

Eesti on peresõbralik ja kestlik rahvusriik, riik, kus kõigil on hea elada. Eestis on hea perekonda luua ja lapsi kasvatada. Väärtustatakse ja toetatakse lapsevanemaid, tugevate ja kestvate peresuhete loomist ja hoidmist. Eesti on lasterikas ja tagatud on rahvastiku järelkasv. Eesti inimesed on koostöömeelsed, jagavad ühist kultuuriruumi ja tunnevad ühtekuuluvust, sõltumata emakeelest või kultuuritaustast. Olenemata mitmekesisusest jagavad inimesed demokraatlikke väärtusi ja kannavad ühtset Eesti identiteeti. Rahvastiku- ja lõimumispoliitika on inimesekeskne ja toetab kogukondade arengut. Inimesed tunnevad, et nad on väärtustatud ja kaasatud ning mõistavad enda rolli ja võimalusi kogukonda ja ühiskonda panustada. Eesti inimesed soovivad oma elu Eestiga siduda, nad osalevad aktiivselt kogukondlikus ja ühiskondlikus elus ning aitavad kaasa riigi arengule – selleks on neil palju mitmesuguseid võimalusi nii Eestis kui ka võõrsil elades. Eesti rahvastiku kestlikkus ja sidus ühtehoidev ühiskond on kõigi Eesti inimeste ühine vastutus – see on meie kõigi Eesti!

Visiooni sisu selgitus

Eesti inimesed – arengukava on suunatud kõigile inimestele, kes elavad püsivalt või ajutiselt Eestis, aga ka välismaal elavatele Eestiga seotud inimestele.

Eesti identiteet – arengukavaga on võetud siht, et inimesed jagaksid põhiseaduslikke väärtusi ja arusaamu, väärtustaksid eesti kultuuri ning määraksid endid Eesti ühiskonna liikmena. Oluline on, et kõik Eesti inimesed siin ja võõrsil tunnetaksid endid Eesti riigi ja kultuuriruumi osana. Arengukava elluviimisel on kavas arvestada sellega, et eri meetmed soodustaksid ja toetaksid Eesti identiteeti.

Demokraatlikud väärtused – Eesti identiteedi kandmise kõrval on tähtis, et inimestel oleksid sarnased olulised alusväärtused, täpsemini demokraatlikud väärtused, mis hõlmavad nii moraalseid kui ka sotsiaalseid aspekte: ühiskonnas aktsepteeritud normide ja inimõiguste austamine, mõtte- sõna- ja usuvabadus, usaldus, **koostöömeelsus, tolerantsus, hoolivus ja avatus** teiste inimeste vastu olenemata erinevustest jne. Inimeste individuaalsed väärtused ja baasväärtuste tõlgendamine on loomulikult mõnevõrra erinev, kuid oluline on, et ühiskonnas poleks ühiskonda lõhestavaid väärtuskonflikte. Ühiskonna alusväärtuste kujunemist mõjutavad nii riik kui ka iga inimene ise. Arengukava elluviimisel pööratakse tähelepanu sellele, et toetada ühtekuuluvustunnet, ühiskonnas jagatud väärtusi ja võrdseid võimalusi.

Eesti ühine kultuuriruum – põhineb eesti keelel ja kultuuril. Eesti kultuuriruumi iseloomustavad eesti traditsioonil põhinevad tavad käitumises, suhetes, elukorralduses. Eesti kultuuriruum on laiemalt loodus- ja elukeskkond. Eesti kultuuriruum on ka loetletud väärtuste kujunemise taustsüsteem. Arengukava elluviimisel aitavad eri meetmed hoida kultuuriruumi elujõulisust ja seda arendada. Peamiselt aidatakse kaasa sellele, et kõik Eesti inimesed siin ja võõrsil tunneksid end osana Eesti kultuuriruumist.

Rahvusriik – arengukava käsitleb Eesti riiki rahvusriigina, mille eesmärgiks on eesti rahvuse, keele ja kultuuri areng ning kestmine läbi aegade. Eesti keel on riigikeelena peamiseks teabe-, haridus- ja töökeeleks. Eesti riik austab õigus- ja sotsiaalriigi põhimõtteid ning kõiki Eestis seaduslikult elavaid inimesi sõltumata nende emakeelest ja kultuurilisest identiteedist. Eesti elanikke seob ühine Eesti identiteet.

Mitmekesisus – arengukavas on eelkõige mõeldud kultuurilist mitmekesisust. Austame inimeste erinevusi (keele- ja kultuuritaust, sh religioon, uskumused, kombed, aga ka teisi igapäevase elu puudutavaid valikuid) ja arvestame nendega poliitikate kujundamisel. Sealjuures peetakse silmas, et olenemata mitmekesisusest jagaksid inimesed sarnaseid olulisi väärtusi ning Eesti identiteeti nagu eespool kirjeldatud.

Inimesekeskne ja kogukondade arengut toetav rahvastiku- ja lõimumispoliitika – arengukava elluviimisel on läbiv põhimõte, et lahendused oleksid kooskõlas inimeste vajadustega ja teisalt toetaksid kogukonnakeskset lähenemist, kus paljude eri poolte (üksikisikud, kogukonna esindajad, mittetulundusühingud, eraettevõtted, kohalikud omavalitsused, kohalikud võrgustikud, eksperdid jt) koostöös aidatakse välja selgitada valdkonda puudutavad probleemid ja need koos ka lahendada.

Kestlik rahvastik ja peresõbralik riik – Eesti rahvastiku kestmiseks väärtustatakse lapsi ja nende olemasolu ei tohi halvendada perede sotsiaalset seisundit ega põhjustada majanduslikke raskusi. See tähendab, et Eestis on hea perekonda luua ja lapsi kasvatada ning tänu sellele suureneb sündimus, mis tagab järelkasvu ja aitab peatada rahvastiku kahanemise. Arengukava elluviimisel keskendutakse sündimuse ja vanemluse toetamisele. Iga lapse heaolu on oluline. Väärtustatakse ja toetatakse lapsevanemaid ja lasterikkaid peresid. Samuti toetatakse tugevate ja kestvate peresuhete loomist ja hoidmist.

Lõimunud ja sidus ühiskond – tähendab, et kõik Eesti inimesed, sh eri emakeele ja kultuuritaustaga, vastastikku aktsepteerivad üksteist ja peavad üksteisest lugu, tunnevad ühtekuuluvustunnet, teevad koostööd, suhtlevad omavahel ja moodustavad sotsiaalseid võrgustikke. Lõimunud ja sidusa ühiskonna alus on Eesti identiteet ning eesti keel ja kultuur. Samas on lõimunud ühiskonna osad ka kõik teised keeled, kultuurid ja rahvused. Arengukava elluviimisega aidatakse kaasa sotsiaalse segregatsiooni vähendamisele.

Kaasav ühiskond – inimestel on mitmekesised võimalused osaleda otsuste tegemisel ja aidata kaasa ühiskonna arengule, riik toetab inimeste **ühiskondlikku aktiivsust** (sh osalemist tööhõives, elukestvas õppes ja kodanikuühiskonnas), **ettevõtlikkust, kogukondlikkust** ja **soovi riigi arengule kaasa aidata**. Arengukava elluviimisel keskendutakse nii vanemaealiste kui ka noorte ühiskondlikus elus osalemise potentsiaali suurendamisele ja eesti keelt mittekõnelevate elanike ühiskondliku aktiivsuse parandamisele. Eesti elanike ühiskondlik aktiivsus on ka aluseks ühistegevustele, tugevate kogukondade tekkele.